

POHLED ZA SCÉNU

JAROSLAV OLŠA, jr.

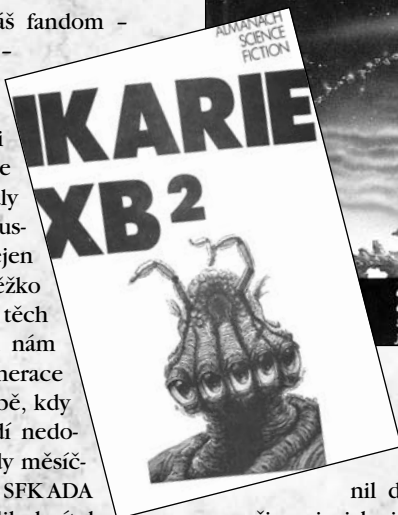
Od roku 2000 je velvyslancem České republiky, nejprve šest let v Zimbabwe, od loňska pak na jihu Korejského poloostrova. Před čtvrtstoletím patřil k aktivním fanouškům science fiction, překládal z angličtiny a polštiny a vydával fanziny. Po roce 1989 stál u zrodu časopisu Ikarie a nakladatelství AFSF. Přestože už sedmnáct let působí v české diplomacii, nepřestal se aktivně zajímat o sci-fi a fandom.

připravil: Martin Šust
martin.sust@pevnost.cz

Vratme se do osmdesátých let, kdy jsi byl členem několika sci-fi klubů a založil jsi známý fanzin Ikarie XB, který by se dal označit za poloprofesionální... Jak na tu dobu vzpomínáš?

Snažili jsme se, aby se náš fandom - malý a uzavřený do sebe - otevřel co nejširšímu fóru zájemců o sci-fi. Ve SFK Spectra jsme připravovali „kuffíkové“ pořady, kde se na diapositivě promítaly například americké sci-fi ilustrace. Cizí knihy - a to nejen ze „západu“ - byly tehdy těžko dostupnou komoditou. Na těch několika málo, které se k nám dostaly, tak vyrostla celá generace prvních ilustrátorů... V době, kdy video bylo pro většinu lidí nedostupný přepych v ceně řady měsíčních platů, se v malém sále SFK ADA co čtrnáct dní tísnilo několik desítek členů na videoprojekcích sci-fi filmů. Jenom fanziny byly pořád cyklostylované „letáky“ s neumělými ilustracemi a nákladem ani ne stovek výtisků. Byl jsem přesvědčený o tom, že by se i fanzin dal dělat „profesionálně“. Tak vznikla Ikarie XB - přes tisíc výtisků, ofsetový tisk, kvalitní grafika a plnohodnotné ilustrace a fotky. Formálně mi vzorem byly fanziny z Polska a západní Evropy, obsahově pak polský sci-fi časopis Fantastyka.

Jaké to tehdy bylo, poprvé vyrazit za hranice a poznat sci-fi na západoevropských conech? Nejen cestování na Západ, ale i do Polska tehdy bylo prakticky nemožné. Já ale měl

zvláštní štěstí v neštěstí. Moje matka odešla do západní Evropy, můj otec se podruhé oženil do Polska. Komunistický režim mi - jako jakési humanitární gesto - umožňoval vcelku pravidelně rodiče navštěvovat a já těchto návštěv vždy využíval ke kontaktům s lidmi od fantastiky. V roce 1984 jsem na největší britský con do Brightonu vlekl české sci-fi knihy, které jsem tam jako kuriozity prodal a mohl si tak koupit Nichollsovu encyklopedii a pár dalších titulů, samozřejmě těch nejlevnějších. Na conech na Západě jsem kromě Poláků býval jediný účastník z Východu, takže se mi lehce podařilo kontaktovat řadu klíčových postav science fiction. Začal jsem psát pro Locus, autoři mi začali dávat své knížky... V Polsku mi zase pomáhala znalost jazyka, což mi otevřelo bohatou oficiální

i fandomovou sci-fi produkci, obě na nesorovnatelně vyšší úrovni než u nás.

**„SNAŽILI JSME SE, ABY SE
NÁŠ FANDOM OTEVŘEL CO
NEJŠIRŠÍMU FÓRU
ZÁJEMCŮ“**

Po listopadu 89' jsi stál u vzniku Ikarie a potom jsi sestavil několik dodnes zajímavých antologií. Bylo to obtížné, když se sci-fi trh vlastně budoval prakticky z ničeho?

Chuť profesionalizovat se v science fiction jsem měl už v osmdesátých letech. Z polštiny jsem přeložil politickou sci-fi Janusze Zajdela pro tehdejší elitní nakladatelství Odeon a v létě 1989 se nám díky Ondřeji Neffovi podařilo dostat souhlas k do té doby nevídanému - vydat legálně sci-fi knihu! Zajdelova antiutopie ale vyšla těsně po 17. listopadu 1989, a conanovský Muž z Cimmerie až v prvních týdnech roku 1990. Náš „průlom“ tak přišel pozdě... V březnu 1990 jsem ale byl v týmu, který začal připravovat opravdový sci-fi časopis. Teší mne, že nakonec dostal stejný název jako můj fanzin a i řada prvků rané profesionální Ikarie mu je podobná. Klíčem k úspěchu byly angloamerické povídky - řada autorů nás už znala, a protože mnozí začínali jako fanoušci, práva na povídky nám na začátku dávali často prakticky zadarmo. Bez jejich důvěry by Ikarie těžko odstartovala, a já bych na počátku devadesátých let nikdy nemohl sestavit své výbory povídek. Práce editora byla tehdy hodně jiná než dnes. ♦